

КАФЕДРА СУСПІЛЬНИХ НАУК

Естетичні парадигми сучасності

Освітній ступінь Третій освітньо-творчий
Спеціальність 025 Музичне мистецтво
Освітньо-професійна програма Культура і мистецтво
Спеціалізація Музичне мистецтво

Статус Вибіркова дисципліна

Семестровий контроль іспит

Курс	1
Семестр	1-2

ECTS	4
Годин	120
Лекції	30
Семінари	30
Самостійна робота	60

Інформація про викладача

ПІБ	Андрущенко Тетяна Іванівна доктор філософських наук, професор
Профіль викладача	-----
e-mail	Gerasimenko.tanya22@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Мета: предмет «Естетичні парадигми сучасності» є базовою філософською дисципліною для музикантів всіх напрямків академічної підготовки. Вона сприяє формуванню цілісного світогляду майбутнього фахівця, формує наукові основи естетичного сприйняття дійсності, розуміння та активного творення мистецького процесу, осмислення суспільної ролі музики в сучасній культурі та творчого підходу до власної професійної діяльності. «Естетичні парадигми сучасності» є невід’ємною теоретичною складовою мистецько-філософської підготовки фахівця у сфері музичного мистецтва. Вона покликана навчити аспіранта розуміти естетичну проблематику як важливий теоретико - практичний вияв духовності людини.

Дисципліна ставить завдання формування високої духовної культури, творчого ставлення аспірантів до життя, своєї професії, прищеплення навиків глибокого і осмисленого розуміння мистецьких та культурних процесів у сучасному житті. Курс будується на засадах традиційної академічної освіти і спирається на послідовне вивчення кращих зразків філософсько-естетичної та мистецтвознавчої спадщини. З урахуванням специфіки вузу в лекційних, семінарських та самостійних заняттях значна увага приділяється вивченню питань, пов’язаних з музичним і

виконавським мистецтвом, з проблемами сучасного стану культури і ролі мистецтва та митця в ній.

Вивчення навчальної дисципліни «Естетичні парадигми сучасності» організовується згідно з принципами кредитно-модульної системи, яка сприяє систематичній і динамічній роботі аспірантів над даною філософською дисципліною, з використанням модульної технології навчання та рейтингового оцінювання якості засвоєння навчального матеріалу.

За навчальним планом курсу «Естетичні парадигми сучасності» передбачено два модулі, програма яких складається з двох частин – історико-естетичної та теоретичної. В першій, згідно нормативного курсу, дається огляд історії естетичної думки від античності до сьогодення з ретроспекцією її найважливіших положень у сучасному культурно-мистецькому полі. У другій, – сучасне розуміння основ, головних понять, проблем і категорій класичної та пост класичної естетики. Виклад теоретичного матеріалу підкріплюється яскравими прикладами з історії світового мистецько-культурного процесу. Програма передбачає широкий спектр завдань для самостійної роботи аспірантів, перевірки їхніх знань з курсу естетики та список необхідної літератури для опанування предмету.

Формами поточного та рубіжного контролю є написання контрольних робіт, рефератів, творчих есе, проведення тестування, творчих практичних занять. На іспит виносяться питання, що найбільш повно охоплюють зміст програми.

Завдання: засвоєння аспірантами природи та сутності естетичного як прояву духовно - практичної діяльності людини, мистецтва як естетичного феномену, ознайомлення з історією світової та вітчизняної естетичної думки та системою естетичних категорій і законів, розвиток здатності до естетично - мистецького аналізу явищ культури та мистецтва.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен:

знати:

- природу, сутність та головні сфери прояву естетичного;
- основні етапи розвитку естетичної думки;
- зміст естетичних категорій;
- структуру і властивості естетичної свідомості;
- функції і закономірності розвитку мистецтва;
- видову специфіку мистецтва;
- природу художньої образності та особливості художнього сприйняття

вміти:

- самостійно опрацьовувати і аналізувати теоретичні та художні джерела з проблем естетики;
- практично застосовувати категоріальний апарат науки естетики;
- орієнтуватися у світі естетичних і культурних цінностей;
- аналізувати твори всіх видів і жанрів мистецтва;

- застосовувати набуті знання у своїй професійній діяльності.

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, Googl meet, Zoom.

Перелік тем

Тема 1. Предмет та завдання курсу Естетичні парадигми сучасності.

Семинар. Актуальність прекрасного сьогодні.

Тема 2. Естетика античності – фундамент базових аспектів осмислення феномену краси.

Семинар. Музичні теорії античності. Античне мистецтво

Тема 3. Естетика Середньовіччя – як коло від неоплатонізму до Арістотеля

від відмови до ствердження права на почуття.

Семинар. Естетична теорія Августина Блаженого та її резонанс у сучасному філософсько-мистецькому полі.

Тема 4. Естетика Відродження – надія на власний людський потенціал. Життя як мистецький проект.

Семинар. Мистецтво епохи Відродження як втілення ідей антропоцентризму.

Тема 5. Становлення естетичних ідей 17-18 століття-в полоні раціо.

Семинар. Нікола Буало “Мистецтво поетичне”. Основні ідеї класицизму та їх життя у сучасній мистецькій практиці.

Тема 6. Естетичні ідеї Просвітництва та романтизму –соціальні проекти надія і крах абсолютизації раціонального і чуттєвого.

Семинар. Художня критика і теорія мистецтва в естетиці енциклопедистів.

Тема 7. Німецька класична естетика як базисна основа трактування чуттєвого і раціонального.

Семинар. Кантіанівський світоглядний переворот. Робота І.Канта “Критика здатності судження”.

Тема 8. Некласична естетика к.19 -21 століття – спроби осмислення сутності чуттєвої культури людини у сучасному світі.

Семинар. Загальні закономірності некласичної естетики та мистецька практика.

Тема 9. Мистецтво як об’єкт естетичного аналізу. Мистецтво і духовний світ особистості.

Семинар. Форми художнього узагальнення у мистецтві.

Тема 10. Морфологія мистецтва. Сутність світу мистецтва.

Семинар. Структурно-функціональний аналіз мистецтва.

Тема 11. Природа художнього образу. Зміст і форма у мистецтві. Проблема образу у сучасному мистецтві.

Семинар. Г. В. Ф. Гегель про відповідність форми і змісту в мистецтві.

Тема 12. Історія краси – як феномен самоусвідомлення у житті та мистецтві.

Семинар. Умберто Еко. Історія Краси.

Тема 13. Потворне від античності до сьогодення.

Семинар. Умберто Еко. Історія потворного.

Тема 14. Українська естетика та мистецька практика у контексті розвитку світової і національної культури.

Семинар. І.Франко. "Із секретів поетичної майстерності."

Форми та технології навчання

Лекції, семінарські заняття, есе, презентація

Навчальні ресурси

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу MOODLE.

Система оцінювання

Графік контролю за самостійною роботою аспірантів

Поточний контроль			Підсумковий контроль	Поточний контроль			Підсумковий контроль
Змістовний модуль 1				Змістовний модуль 2			
T1	T9	T15		T18	T20	T28	E
СП	СП	СП		СП	СП	СП	
ЕО	ЕО	ЕО	ЕО	ЕО	ЕО	ЕО	ЕО

T1, T2...T13 – теми змістовних модулів

СП – співбесіда

ЕО – експрес опитування

E – екзамен

- Методи навчання

Педагогічні:

- вербальний: пояснення, коментарі, обговорення;
- наочний: показ, демонстрація, ілюстрації;
- аналітичний: робота з літературою, аудіо-відеоматеріалами;

- Методи контролю

Поточний контроль:

- вербальний: співбесіда, експрес-опитування;
- аналітичний: аналіз самопідготовки студента;

Підсумковий контроль:

- вербальний: колоквиум, творче ессе, екзамен;

- Розподіл балів, які отримують аспіранти

Екзамен – 2 семестр

Поточний контроль та самостійна робота				Екзамен		Сума
ЗМ 1	ЗМ 2	ЗМ 3	ЗМ 4	К	Е	
15	15	15	15	20	20	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для диференційованого заліку	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання знань студентів

90–100–A– відмінно

вичерпна і розгорнута відповідь на питання колоквиуму з аналізом сучасних літературних джерел, посиланням на інноваційні технології, досвід провідних вітчизняних і зарубіжних митців. Демонстрація високого рівня виконання практичних завдань.

82–89–B– добре

грунтовна відповідь на питання колоквиуму з аналізом літературних джерел, творчого доробку провідних митців. Демонстрація якісного рівня виконання практичних завдань.

74–81–С– добре

повна відповідь на питання колоквиуму з посиланням на літературні джерела, творчий доробок провідних митців. Демонстрація достатнього рівня виконання практичних завдань.

64–73–D– задовільно

відповідь на питання колоквиуму в необхідному обсязі без посилань на літературні джерела, творчий доробок митців, окремі неточності, їх виправлення за допомогою викладача. Демонстрація посереднього рівня виконання практичних завдань.

60–63–E– задовільно

відповідь на питання колоквиуму в мінімально допустимому обсязі, значні неточності, їх виправлення за допомогою викладача. Демонстрація посереднього рівня виконання практичних завдань.

35–59–FX– незадовільно

(з можливістю повторного складання)

відповідь на питання колоквиуму в недостатньому обсязі, грубі помилки, неспроможність їх виправлення за допомогою викладача. Демонстрація низького рівня виконання практичних завдань.

0–34–F– незадовільно

(з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

відповідь на питання колоквиуму на рівні елементарного розпізнання, неможливість відтворення навчального матеріалу на репродуктивному рівні. Неспроможність виконання практичних завдань.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь у обговореннях та доповнення на семінарах	20
2.	Реферат за обраною тематикою	10
3.	Презентація досліджень за обраною тематикою	10
4.	Відвідування лекцій	10
	....	...
	Підсумкова контрольна робота	...
5.	Екзамен (залік)	50

	Всього	100
--	--------	-----

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для слухачів з особливими освітніми потребами.

Позааудиторні заняття

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь аспірантів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах тощо.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Адорно Т. Избранное: социология музыки. Москва – Санкт-Петербург, 1999. 445 с.
2. Адорно Т. Эстетическая теория. Москва, 2001. 528 с.
3. Асмус В. Ф. Немецкая эстетика 18 века. Москва, 1962. 311 с.
4. Апресян Р. Свобода творчества. Москва, 1988. 543 с.
5. Ауэрбах Э. Мимезис. Москва, 1976. 556 с.
6. Бальзак О. Про мистецтво. Київ, 1981. 476 с.
7. Бахтин М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса. Москва, 1990. 543 с.
8. Белый А. Символизм как миропонимание. – М., 1994. 528 с.
9. Бойчук В. Думки про мистецтво // Живописна Україна. Вип. 1-2. 1992.
10. Боров Ю. Эстетика. Москва, 2002. 511 с.
11. Бычков В. Малая история византийской эстетики. Москва, 1991. 408 с.
12. Бенеш О. Искусство Северного Возрождения. Москва, 1973. 304 с.
13. Бровко М. М. Мистецтво: філософсько-культурологічні виміри. Київ, 2008. 237 с.
14. Буало Н. Поэтическое искусство. Москва, 1957. 232 с.
15. Выготский Л. Психология искусства. Москва, 1987. 344 с.
16. Гадамер Г. Г. Актуальность прекрасного. Москва, 1991. 368 с.
17. Гилберт К., Кун Г. История эстетики. / Пер. с англ. В. В. Кузнецова, И. С. Тихомирова. Санкт-Петербург, 2000. 653 с.
18. Гулыга А. Принципы эстетики. Москва, 1987. 286 с.
19. Гуменюк Т. К. Жак Деррида и постмодернистское мышление. Киев: Нора-принт, 1999. 325 с.
20. Гончаренко. Н. Гений в искусстве и науке. Москва, 1991. 432 с.
21. Дюрер А. Дневники, письма, трактаты: в 2 т. Ленинград-Москва. Т. 1. 1957. 356 с. Т. 2. 258 с.
22. Ейзенштейн С. М. Эстетика кіномистецтва. Киев, 1989. 310 с.
23. Іваньо І. В. Очерки развития эстетической мысли Украины. Москва, 1981. 423 с.
24. Іваньо І. В. Специфіка мистецтва. Київ, 1970.
25. История эстетики: памятники мировой эстетической мысли. В 5 т. Москва, 1962.
26. Искусство и творческая деятельность. Киев, 1979.
27. Каган М. С. Морфология искусства. Ленинград, 1972. 440 с.
28. Каган М. Эстетика как философская наука. Санкт-Петербург, 1997. 544 с.
29. Кант И. Критика способности суждения. Москва, 1994. 367 с.
30. Книга по эстетике для музыкантов. Москва, 1983. 272 с.
31. Кроче. Б Эстетика как наука о выражении и как общая лингвистика. Москва, 1920.
32. Кьеркегор С. Наслаждение и долг. Киев, 1994. 504 с.

33. Кьеркегор С. Страх и трепет. Москва, 1993. 384 с.
34. Лосев А. История античной эстетики: в 7 т. Москва, 1963-1988.
35. Лосев А. Эстетика Возрождения. Москва, 1978. 623 с.
36. Лосев А., Шестаков В. История эстетических категорий. Москва, 1964. 376 с.
37. Лановенко О. Художественное восприятие. Киев, 1986.
38. Левчук Л. Західноєвропейська естетика ХХ століття. Київ, 1997. 224 с.
39. Лихачев Д. Смех в Древней Руси. Ленинград, 1984. 295 с.
40. Лотман Ю. М. и тартуско-московская семиотическая школа. Москва, 1994. 560 с.
41. Лукач Д. Своеобразие эстетического: в 4 т. Москва: Прогрес. Т. 1. 1985. 336 с.; Т. 2. 1985. 468 с.; Т. 3. 1986. 304 с.; Т. 4. 1987. 574 с.
42. Лук А. О чувстве юмора и остроумии. Москва: Искусство, 1968. 192 с.
43. Малахов В. Искусство и человеческое мироотношение. Киев: Наукова думка, 1988. 213 с.
44. Мигунов А. Художественный образ. Эстетический анализ. Москва: изд-во МГУ, 1978. 213 с.
45. Овсянников М. История эстетической мысли. Москва: Высшая школа, 1984. 336 с.
46. Ортега-и-Гассет. Эстетика. Философия культуры. Москва: Искусство, 1991. 588 с.
47. Платон. Гиппий Большой: Сочинения в 3 т. Т.2. Москва, 1971. 686 с.
48. Потебня А. Д. Эстетика и поэтика. Москва, 1976. 614 с.
49. Прусс И. Западноевропейское искусство 17 века // Малая история искусства. Москва: Искусство, 1974. 384 с.
50. Сарабьянов Д. Стиль модерн. Москва: Искусство, 1989. 293 с.
51. Смирнов Н. Эмоциональный мир музыки. Москва: Музыка, 1990. 320 с.
52. Степанов Г. Взаимодействие искусств. Москва: Художник РСФСР, 1973. 184 с.
53. Столович Н. Природа эстетической ценности. Москва, 1972. 272 с.
54. Силичев Д. Проблема художника и художественного творчества в эстетике М. Дюффрена // Проблемы художественного творчества. Москва, 1975. С. 207-223
55. Социальные функции искусства и его видов. Москва, 1980. 308 с.
56. Творчество и социальное познание / сб. ст. под ред. А. М. Коршуна, С. С. Гольдентрихта. Москва: Изд-во Моск. Ун-та, 1982. 256 с.
57. Фарбштейн А. Музыка и эстетика. Ленинград: Музыка, Ленингр. отд-е, 1976. 208 с.
58. Флоренский П. Иконостас. Санкт-Петербург: Мифрил, Русская книга, 1993. 365 с.
59. Франко І. Я. Із секретів поетичної творчості. Київ: Радянський письменник, 1969. 191 с.
60. Фрейд З. Психологія. Релігія. Культура. Москва: Ренессанс, 1992. 296 с.
61. Фромм Е. Мати або бути? Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2020. 304 с.
62. Фуко М. Наглядати й карати. Народження в'язниці. Київ : Клубук, 2020. 452 с.
63. Фіцше Ф. Шопенгауер як вихователь. Сутінки ідолів. Харків: Фоліо, 2020. 187 с.
64. Хайдеггер М. Исток художественного творения // Зарубежная эстетика и литература. Москва, 1987.
65. Хейзинга Йохан. Homo ludens. Москва: Прогресс, 1992. 464 с.
66. Художник и публика: межвузовский сборник науч. Трудов. Ленинград, 1981. 152 с.
67. Чередниченко Т. Тенденции современной западной музыкальной эстетики. Москва, 1989. 229 с.
68. Чижевський Дм. Григорій Сковорода як філософ і як містик. Мюнхен, 1938. 38 с.
69. Шестаков В. Очерки по истории эстетики. Москва: Мысль, 1979. 372 с.
70. Шевцов Е. Основные средства и формы эстетического воспитания. Москва, 1985. 192 с.

12.1. Додаткова література:

1. Августин А. Исповедь. Москва: Ренессанс, 1991. 486 с.
2. Аквинский Фома. Сумма теологии. Москва: Просвещение, 1975.
3. Аристотель. Поэтика. Москва, 1978. 352 с.
4. Аристотель. Метафізика. Москва-Ленинград, 1934. 348 с.
5. Асмус В. Ф. История античной философии. Москва, 1976. 549 с.
6. Гегель. Г. В. Эстетика: в 4-х т. Москва, 1969-1973.
7. Гоббс Т. Левіафан. Київ: Дух і літера, 2000. 606 с.
8. Канарский А. С. Диалектика эстетического процесса. Генезис чувственной культуры. Киев: Вища школа, 1982. 190 с.
9. Лессинг Г. Э. Лаокоон, или о границах живописи и поэзии. // Лессинг Г. Э. Избранные произведения. Москва, 1953. С. 385-516.
10. Макиавелли Н. Государь. Москва: Планета, 1990. 84 с.
11. Музыкальная эстетика западноевропейского средневековья и Возрождения. Москва: Музыка, 1966. 562 с.
12. Платон Диалоги. Москва: Мысль, 1986. 208 с.
13. Яценко О. Д. Метафізика культури: від онтології до технології, від реальності до віртуальності. Київ: 2020. 112 с.

12.2. Навчальні підручники:

1. Эстетика. Під ред. Л. Т. Левчук. Київ: Вища школа, 1997. 399 с.
2. Бычков. В. В. Эстетика. Москва: Высш.шк., 2002. 556 с.
3. Кривцун О. А. Эстетика. Москва: Аспект Пресс, 2000. 434 с.
4. Борев Ю. Эстетика. Москва: Высш.шк., 2002. 511 с.
5. Раппопорт С. Х. Эстетика. Москва, 2000.
6. Никитич Л. А. Эстетика. Москва, 2003. 434 с.
7. Эстетика. Під ред. В. О. Лозового. Київ, 2003. 208 с.
8. Філософія культури. Основні поняття, напрями, персоналії / Посібник для студентів творчих вузів. 2020 р.